

Měření přírůstku/úbytku obvodu stromů

Autor

Andrea Tláskalová, ZŠ Zbiroh

Vhodné pro věk/třídou

od 3. ročníku ZŠ

Potřebný čas

1 vyučovací hodina na úvod +
půlroční/ celoroční pozorování +
1 závěrečná vyučovací hodina

Potřebný prostor a uspořádání

Úvodní a závěrečná hodina může být
venku i ve třídě.

Pozorování proběhne v terénu
u zvoleného stromu, který je
pokud možno uchráněný od rizika
vandalismu

Pomůcky

Dendrometr

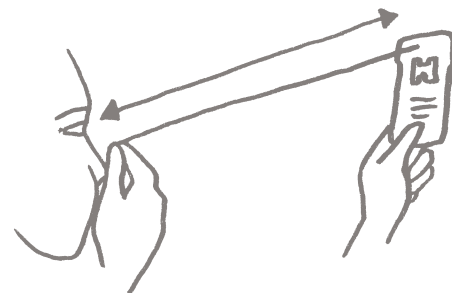
Cíle lekce – tematické / obsahové

Žáci se seznámí se základy měření obvodu stromů
dendrometrem, s průběhem přirůstání a ubývání obvodu
jednotlivých stromů během školního roku.

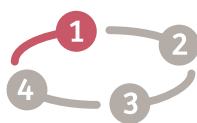
Cíle lekce – badatelské

Lekce se zaměřuje na kladení otázek, formulování hypotézy
a hledání souvislostí.

Aktivitu budou řídit žáci, učitel jim bude průvodcem.

1. VYUČOVACÍ HODINA, V TERÉNU

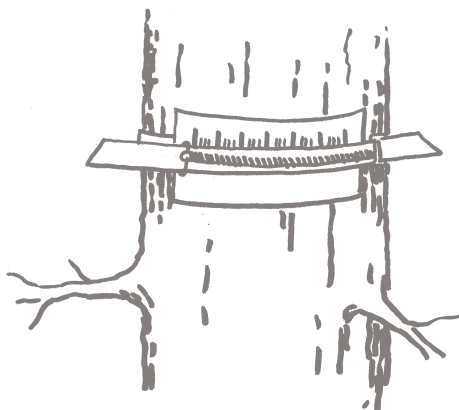
Cíl aktivity:

Vzbudit v žácích zájem o celou
badatelskou lekci.

Motivace

Popis aktivity Záhadný předmět:

V úvodu ukážeme žákům dendrometr, aniž bychom řekli, jak se jmenuje
a k čemu slouží. Necháme žáky vymýšlet možné způsoby použití, až dojdou
k možnosti měřit stromy (metr poznají a případně jim můžeme pomoci
otázkou, co všechno okolo nás vlastně roste).

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Středočeský kraj

© TEREZA, Program GLOBE

Cíl aktivity:

Dendrometr aktivuje děti ke kladení otázek.

Kladení otázek

Popis aktivity:

Každá skupina si na papír nakreslí siluetu stromu, ke kterému žáci zapíší všechny otázky, které je napadají ve spojitosti se stromem a dendrometrem.

Otázek bylo hodně, nejčastěji: „Hubnou stromy? Rostou (přirůstají) pravidelně?“

Poznámky:

Skupinky jsou optimální po 3–5 dětech.

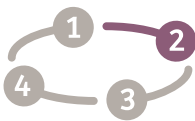
Cíl aktivity:

Umožnit žákům individuální výběr výzkumné otázky. Dohlížet na výběr, aby si žáci nezvolili otázku, kterou nebudou moci po dlouhodobém sledování zodpovědět, což by bylo výrazně demotivující.

Výběr výzkumné otázky

Popis aktivity:

Každý žák si může vybrat svou výzkumnou otázku, kterou bude schopen po roce měření zodpovědět. Pokud si zvolí někteří žáci stejnou otázku, můžou se spojit v nový badatelský tým, který se může vhodně pojmenovat.

Cíl aktivity:

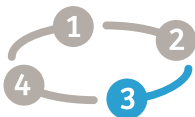
samostatná formulace hypotézy.

Formulace hypotézy

Popis aktivity:

Každý žák si správně formuluje svou hypotézu.

Je dobré, když učitel pomůže s formulací hypotéz – objevily se i hypotézy: „Stromy nehubnou, protože to není vidět. Nehubnou, protože je to „blbost“.“ 😊

Cíl aktivity:

Žáci naplánují, jak provedou měření.

Plánování, příprava a provedení pokusu či měření

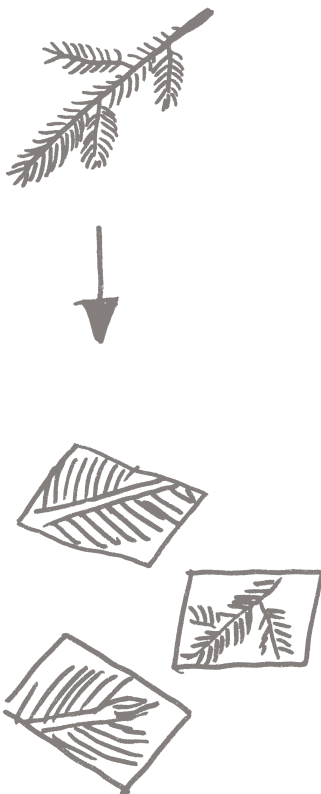
Popis aktivity:

Žáci dostanou prostor k vlastnímu naplánování, jak měření provést. Pokud si nebudou vědět rady, můžeme jim navrhnout inspiraci od debružárů, ti pozorování dělají dlouhodobě. Stejně podmínky pozorování by nám také zajistili možnost porovnání dat s výsledky debružárů. Můžeme použít údaje ze stránek www.debrujar.cz – projekt Arboj.

Úkol:

1. Pravidelně 1x měsíčně (v průběhu prvních 7 dnů daného měsíce) fotograficky dokumentovat jeden strom a jeho jednu (stále stejnou) větvičku.
2. Zaznamenat přírůstek obvodu stromu pravidelně 1x měsíčně, doporučujeme lépe 2x měsíčně, v 1. a 3. týdnu. K záznamu můžete použít záznamový list ze strany 42.

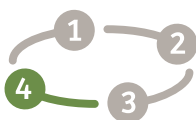

Poznámky – tipy:

- Vhodnější je obvod kmene stromu měřit a zaznamenávat 1× za 14 dní.
- Vyberte si na stromu větvíčku, která se Vám bude dobře fotografovat a je u ní předpoklad, že ji během roku nikdo „nezničí – neutrhne, neokouše“.
- Do tabulky si můžeme zaznamenat tyto informace: stádia růstu listu – pupen, prodlužování listu, opad listu, barva listu, květ, plod a jejich opad. Zájemci si mohou měřit délku listu v mm pomocí mm papíru – délku listu je možné měřit za pomoci milimetrového papíru, který položíte ze spodu listu a označíte na něm tužkou dva mezní body. Délku listu pak snadno určíte a navíc se snižuje riziko poškození listu.
- Velice zajímavé a přínosné by jistě bylo pozorování růstu větvíček častěji (nejlépe denně), ale z organizačních důvodů a z hlediska přehlednosti jsme pro naše účely stanovili termín 1× měsíčně.
- Zajímavé může být sledování souvislosti mezi velikostí pupenu a následnou velikostí listu. Velikosti pupenů se na větvi mění, u některých je největší pupen při vrcholu (většina stromů), u jiných druhů při bázi, jindy zase uprostřed.
- Záznam barevných přechodů na listu.
- Všimnout si na stromech příznaků napadení různými škůdci, nemocemi.
- Využití stromů v léčitelství.

Vyplatí se větvíčku si označit a pozor je třeba dát také na umístění dendrometru, aby nedošlo k zničení od vandálů.

2. VYUČOVACÍ HODINA, VE TŘÍDĚ

Cíl aktivity:

Vyhodnocení jednotlivých údajů, případně porovnání s údaji debružárů.

Cíl aktivity:

Žáky vyzveme, aby hledali souvislosti nejprve samostatně, posléze mohou svoje nápady ve skupinách konzultovat.

Formulace zůvěrů a návrat k hypotéze

Popis aktivity:

Vyzveme žáky, aby vyhodnotili jednotlivá pozorování, případně je porovnali s údaji debružárů, a vrátili se ke své hypotéze.

Poznámky:

Kluby debružárů už druhým rokem měří vybrané stromy (www.debrujar.cz – projekt Arboj).

Hledání souvislostí

Popis aktivity:

Souvislosti budou žáci vyhledávat především mezi počasím ve sledovaném období a přírůstky, případně s budoucností – můžeme nějak ovlivnit přírůstky a úbytky u stromů. S žáky můžete diskutovat i o vlivu zastínění / blízkosti ostatních stromů / druhu půdy, na které strom roste.

Cíl aktivity:

Vytvořit bezpečné prostředí pro prezentaci.

Prezentace

Popis aktivity:

Žáci budou výsledky svého bádání prezentovat samostatně, případně ve skupinách. Prezentace proběhne formou: výzkumná otázka – hypotéza – závěr. Vhodné je prezentaci doplnit o fotografie stromu v jednotlivých měsících, případně plakát.

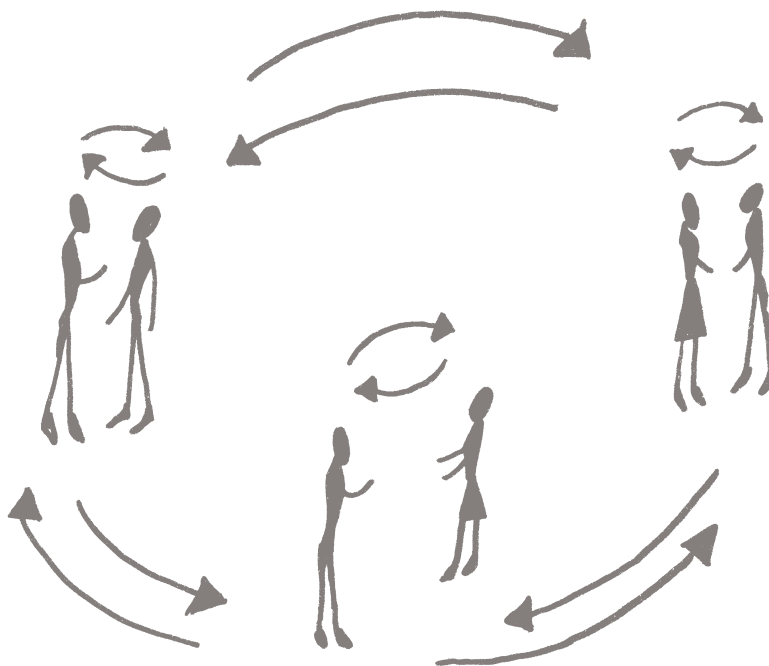
Cíl aktivity:

Podpořit kladení otázek a začít další pozorování, pokud jsou pro to vhodné podmínky.

Kladení nových otázek

Popis aktivity:

Zeptáme se žáků, co je v projektu zaujalo, zda je něco, co je dál zajímá zkoumat. Vyzveme žáky, jestli by chtěli v pozorování s dendrometry pokračovat a v jaké formě – pozorování prodloužit na další období a vyvozovat závěry z vytvořených podmínek počasím, případně zvolit pro pozorování jiný strom. (Otázky můžeme rozšířit celkově na pozorování přírody.)

Záznamový list

Název týmu pozorovatelů: _____

Místo: _____

Pozorovaný strom: _____

Měsíc	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Přírůstek/úbytek												
Obvod												
Poznámka												

Místo pro uložení fotografií: